

křížovatky architektury

Kulturní krajina:
proměny_tvorba_ochrana

8. ročník odborné konference

2. 6. 2016

www.krizovatkyarchitektury.cz

NÁRODNÍ TECHNICKÉ MUSEUM

**ZÁVĚREČNÁ
ZPRÁVA**

KŘÍŽOVATKY ARCHITEKTURY | Kulturní krajina: proměny _tvorba _ochrana

2. 6. 2016 | Národní technické muzeum v Praze

Dosavadní praxe projektování staveb v krajině včetně městského intravilánu není ideální. Optimální je integrovaný postup, který bude brát v potaz všechny souvislosti řešení konkrétní lokality: počínaje sociálními a ekonomickými parametry a konče imperativy památkové ochrany. Krajina, ať už městská či mimo lidská sídla, je především nositelem kulturních hodnot: identity místa a jeho paměti. A právě územní plán je základním nástrojem k zachování a tvorbě takové krajiny, s níž se její obyvatelé mohou identifikovat.

PROGRAMOVÁ RADA

Předsedkyně

Ing. Klára Salzmann, Ph.D., členka představenstva ČKA

Členové

PhDr. Anna Matoušková, náměstkyně ministra kultury

Mgr. Květa Vitvarová, ředitelka Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska

Ing. Dan Jiránek, výkonný ředitel Svazu města a obcí České republiky

ZAHÁJENÍ | ÚVODNÍ BLOK

MODERÁTOR:

Petr Král, ČRo – Radiožurnál

ZAHÁJENÍ KONFERENCE

Ing. Karla Šlechtová, ministryně pro místní rozvoj ČR

Mgr. Karel Ksandr, generální ředitel Národního technického muzea

LANDSCAPEVALUES – PROTECTANDUSE

Dipl. Ing. Till Rehwaldt, Rehwaldt Landschaftsarchitekten, Německo

K PROMĚNÁM KRAJINY

▷ doc. Mgr. Karel Stíbrál, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

ÚVODNÍ BLOK

Příjezd ministryně Karly Šlechtové

Till Rehwaldt

KULTURNÍ KRAJINA: ROZVOJ A OCHRANA

Ing. Klára Salzmann, Ph.D., členka představenstva ČKA

KULTURNÍ KRAJINA V LEGISLATIVĚ

Ing. arch. Věra Kučová, Sekce památkové péče NPÚ v Praze

BLOK I**ŽIJEME V KULTURNÍ KRAJINĚ****MĚSTSKÁ KRAJINA A ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ**

Ing. arch. Vlasta Poláčková, atelier UP24

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ – KONCEPČNÍ PŘÍSTUP K MĚSTU

Ing. arch. Pavla Melková, ředitelka Sekce detailu města, IPR Praha

KRAJINA MĚST – SKUTEČNĚ EXISTUJE HRANICE MEZI MĚSTEM A VOLNOU KRAJINOU?

Ing. Štěpán Špoula, Sekce detailu města, IPR Praha

ÚZEMNÍ ROZVOJ PRAHY Z POHLEDU DEVELOPERA

Ing. Leoš Anderle, partner Sekyra Group

BLOK II**PLÁNOVÁNÍ MĚSTSKÉ KRAJINY****NÁBŘEŽÍ MAXIPSA FÍKA V KADANI**

MgA. Ing. arch. Michal Fišer, třiarchitekti

OŽIVENÍ KRAJINY. POMOHOU MĚSTA A OBCE?

Ing. Pavel Čížek, starosta Spáleného Poříčí

BLOK III**MĚSTO A KRAJINA****DISKUSNÍ PANEL 1 | Územní plánování, městská krajina, sídelní zeleň****PANELISTÉ:**

Ing. Karolína Hrbková, náměstkyně pro územní plánování, veřejnou zeleň a životní prostředí, Liberec

Ing. Pavel Čížek, starosta Spáleného Poříčí

Ing. Václav Babka, Atelier zahradní a krajinářské architektury Sendlar - Babka

MODERÁTOR:

Ing. Dan Jiránek, výkonný ředitel SMO ČR

DISKUSNÍ PANEL 2 | Kvalita městské krajiny a dotační tituly**PANELISTÉ:**

Ing. Pavel Sekáč, náměstek ministra zemědělství

Ing. Jiří Klápště, ředitel odboru obecné ochrany přírody a krajiny MŽP

Mgr. Ing. Petr Lepeška, zástupce ředitele odboru územního plánování MMR

Petr Velička, autorizovaný krajinářský architekt, M&P architekti – Atelier krajinářské architektury

MODERÁTOR:

Petr Král, ČRo – Radiožurnál

Klára Salzmann

MOTTO

Postupem času snad chápeme, že příroda není nepřítel, kterého je třeba dobývat. Potřebujeme ji. A potřebujeme-li ji, to, co nabízí, s rozmyslem získáváme, nedobýváme.

KRAJINA, KDE ŽIJEME, JE PROSTOR, VE KTERÉM VŠECHNY LIDSKÉ AKTIVITY PROBÍHAJÍ A NAVZÁJEM NA SEBE PŮSOBÍ.

V české kulturní krajině se pěstuje řada zemědělských plodin, jsou tu lesy, těží se suroviny, jsou tu i cesty, města a obydlení, drobné památky ve volné krajině nebo i zarůstající v lesích. Je zde přítomna kulturní hodnota krajiny vytvářená po celé generace a včetně její duševní dimenze. Problémy povodní a sucha posledních let jsou signálem, že něco v krajině neděláme dobře.

Optimální uspořádání krajiny a všech jejích funkcí, podobné ostatní Evropě, v Čechách skončilo někdy po druhé světové válce. V té době půda ztratila své místní vlastníky, kteří věděli, že jak se budou o krajinu starat, tak se v ní budou mít a žít. Vyvlastnění půdy v době minulého režimu a destrukce kulturní krajiny vytvářené po staletí vystřídala v roce 1989 doba volného tržního mechanismu, který situaci v krajině ještě více zkomplikoval a zdaleka ne všude se hospodaření a péči o krajinu věnují přímí vlastníci.

Jedním ze základních přetrvávajících problémů české krajiny je podcenění povahy a role vodotečí a úlohy vody obecně. Za poslední století se délka vodních toků v České republice zkrátila o jednu třetinu. Navíc jsme přišli o 950 000 hektarů mokřadů, které zadržovaly významnou část vody v krajině. Erozi je dnes ohroženo 58 % zemědělské půdy, nejvíce v Evropě.

IMPLEMENTACE EVROPSKÉ ÚMLUVY O KRAJINĚ

Ačkoliv je Česká republika od roku 2004 signatářem **Evropské úmluvy o krajině**, k jejímu naplňování v plném rozsahu nedochází. Jedním z hlavních důvodů je velká roztržitost nástrojů, které obsahují právní předpisy řady oborů. Většina z nich je dobře míněná, nedochází však k jejich komplexnímu využívání, paradoxně mohou jít jednotlivé veřejné zájmy proti sobě nebo se snahy o jejich využití míjejí. Zapojení potenciálu a zájmu veřejnosti o kulturní krajinu není koordinované a chybí i vzájemná informovanost o příkladech dobré praxe.

Pavla Melková

Dramatické sucho v minulém roce 2015 nás přinutilo zamyslet se nad skutečnými příčinami současného krizového stavu. Začínáme si zodpovědnost za daný stav, který je ještě zhoršený narůstajícími klimatickými změnami, uvědomovat.

Řešení mohou přinést jediné silné a účinné nástroje poskytnuté novou vládní celonárodní politikou. Taková politika nám dodnes chybí, aby naše činnost byla efektivnější. Záměr MMR ČR podpořit Územní studie krajiny v rozsahu území ORP lze pokládat za začátek nahlížení na krajinu šířeji, nad rámec administrativních hranic jednotlivých obcí a jejich územních plánů, zkušenost s využitím zatím chybí a nejde o dokumenty povinné.

Postrádáme **Národní strategii krajiny** pro Českou republiku, která stanoví vizi, jakou krajinu v České republice chceme mít, a v návaznosti na to formuluje způsob péče o krajinu, jako o základní národní dědictví. Je nezbytné mít neresortní dokument, který pojmenuje základní priority ve využívání všech hodnot území, které jsme zdědili od našich předků a budeme ho odevzdávat našim dětem.

Leoš Anderle

PLÁN KRAJINY

Koncepce uspořádání krajiny jako součást dnešního územního plánu ve smyslu znění Stavebního zákona z roku 2006 nemůže nahradit skutečné **Plánování krajiny**, které je běžným plánovacím nástrojem v řadě kulturních zemí. Česká republika dnes pojem Plánování krajiny v praxi nezná.

Plán krajiny fungující např. v sousedních zemích by měl být základním dokumentem pro sladění všech hospodářských činností v krajině tak, aby byla zachována ekologická stabilita území a současně rozvíjené její kulturní hodnoty. Plán krajiny může být základním podkladem pro **koordinaci dotačních programů** různých rezortů v krajině, které dnes nejsou vždy důsledně harmonizovány s požadavky zachování a ochrany krajiny jako komplexu.

POUHÉ DOBROVOLNICTVÍ NESTAČÍ

Řada občanů, odborníků, ale i dobrovolníků na současný nedobrý stav krajiny upozorňuje, ale dostáváme se do nové situace. Dnes už jenom pouhé „dobrovolnictví“ nestačí. Konference prezentovala řadu dobrých příkladů z praxe měst a obcí, které mohou sloužit jako velmi dobré modelové příklady, jako výsledek snahy především starostů obcí a řady nevládních organizací.

Jako nejdůležitější vzkaz konference o kulturní krajině je volání po mezirezortní spolupráci všech uživatelů, vlastníků, správců krajiny. Volání po systémovém, logickém, rozumném, nekořistnickém přístupu k užívání krajiny a půdy. Krajina, ve které žijeme, vytváří jeden prostor. Funkční a zdravou krajinu budeme mít pouze v případě, když se společně domluvíme na prioritách a společném využívání bohatství krajiny, které nám bylo předáno předcházejícími generacemi a my ho jednou předáme našim dětem.

Děkujeme všem za možnost uspořádání konference Křižovatky architektury na téma Kulturní krajina, v čase, kdy téma krajina opět začíná být zajímavé. Konference znamenala setkání projektantů, zástupců státní správy, samosprávy, přívrženců tématu kulturní krajina. Děkujeme všem prezentujícím, účastníkům diskusních panelů a posluchačům.

Ing. Klára Salzmann, Ph.D., předsedkyně programové rady konference

Diskusní panel 1

Diskusní panel 2

NA KONFERENCI ZAZNĚLO

Nedělejme si iluze, že by jedno jednání mohlo něco vyjasnit, změnit či zahájit, ale může zasít myšlenku, tlumočit jiné pohledy z jiných stran a vyvolat i individuální dialog v kuloárech. A to se – jak jsme byli svědky o přestávkách – dělo. A takový neformální, individuální dialog je možná daleko akčnější než referáty před auditoriem za řečnickým pultem. A právě o to vyvolání – více méně neformálních diskusí – pořadatelům jde především.

TÉMA KULTURNÍ KRAJINY SE ZVEDÁ

Ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová ve svém vstupu konstatovala, že téma kulturní krajiny se - jak to doslova nazvala - „zvedá“. Tedy nabývá na významu konečně už i v povědomí rozhodujících osob a institucí. Dokladem je fakt, že po 15 letech (!) úsilí, se podařilo MMR protlačit zásadní materiál týkající se kulturní krajiny do vlády, kde bude projednán. Charakterizovala jej jako „Politiku architektury v ČR“. Jedná se sice o nelegislativní materiál, který ale vytváří kompetence MMR, vymezuje kompetence krajů, měst a obcí a v důsledku, bude-li přijat tak, jak je připraven, povede k povznesení naší stavební architektury a stavební kultury vůbec.

Připomněla také, že například ČKA považuje předkládaný materiál za kvalitní. Pamatuje se v něm totiž i na nastavení programů územně plánovacích organizací a cílené a smysluplné vynakládání prostředků, jejichž část by měla jít i do vysokého školství architektury.

V závěru popřála konferenci, aby se stala jakýmsi semaforem na křižovatce, určujícím, kam dále pokračovat a kudy ne.

OD HISTORICKÉHO NÁMĚSTÍ K NABITÉMU BULVÁRU

Zahraniční host Till Rehwaldt v úvodu předvedl rozdíly mezi kulturní krajinou na území bývalé NDR a bývalého Západního Německa. Na historickém exkurzu zase ukázal, jak se mění evropská krajina z dávné klasické, až po současnou moderní, jakou přeměnou procházejí i městské parky a jak se s jejich využitím mění i jejich estetika. Další proměny prodělávají také historická jádra měst. Mění se městský prostor, z klasického historického náměstí se stává nabitý bulvár, přeplněný a neestetický.

Proto zásah do veřejného prostoru musí provázet bedlivé uvažování. Zejména proto, že díky rozvoji měst, prvků a objektů, jež je třeba chránit a zachovat, přibývá. Je tedy jasné, že to současně limituje možnosti výstavby či přestavby.

ÚZEMNÍ PLÁN NEŘEŠÍ VŠE

Přednáška Vlasty Poláčkové z atelieru UP24 začala tím, že územní plán neřeší vše. Že je celkový a realita potřebuje i plány lokální a detailní...

Také Pavla Melková, ředitelka Sekce detailu města, IPR Praha měla živou a akční přednášku věnovanou veřejným prostranstvím a upozornila v ní na zásadní věc, že se sice krásně plánuje, ale vůbec se při tom nedomýšlí lidský faktor. Jedině koncepčním přístupem k plánování dosáhneme kvalitních veřejných prostranství.

Velmi promyšlenou a věcnou přednášku nabídl posluchačům Leoš Anderle, partner společnosti Sekyra Group. Věnoval se sice obecně územnímu rozvoji Prahy, ale z pohledu developera. Takže to rázem byla přednáška notně skeptická a poznamenaná jeho (jak prozradil, už 18 let dlouhou) praxí v oboru. Nevyznělo to sice poráženecky, ale spíš tak, že každými volbami se začíná znovu, ale že se stejně nevzdávají a nevzdají. Byť jednotlivá jednání u nás trvají roky (12 let není výjimkou) na rozdíl třeba od Hamburku, kde se totéž stihne za 3 měsíce.

KŘIŽOVATKY ARCHITEKTURY SE OPĚT STALY MÍSTEM NEFORMÁLNÍHO SETKÁNÍ

Podle našeho názoru je dobře, že takové akce jsou, neboť je třeba, aby se relativně neformálně sešli zainteresovaní a prachobyčejně si vyměnili názory. Nic se tím v dané chvíli nevyřeší, ale ti, kdo chtějí situaci řešit a posouvat, přijdou na nové nápady a nové argumenty a možná i trochu jiný pohled, a to je asi tím hlavním a nejcennějším výstupem z takovéto konference.

Richard Koniček, www.kulturaok-eu.cz

„Ministerstvo pro místní rozvoj, do jehož agendy spadá územní plánování, stavební zákon a veřejné zakázky, na takto významné akci nesmělo chybět. Je tedy i v mém zájmu podílet se na tom, aby v České republice vznikala funkční města s neporušitelným odkazem na historii. Světový pokrok nezastavíme a my musíme města a krajinu rozvíjet tak, aby vše fungovalo i za 200 let a naši potomci si mohli říci, že jsme nezaspali. Tato konference dopomůže propojit rozvoj krajiny s rozvojem měst.“

Karla Šlechtová, ministryně pro místní rozvoj

„Dramatické sucho roku 2015 bylo impulsem k tomu, aby se krajina stala aktuálním tématem i na vládní úrovni (viz agenda Rady vlády pro udržitelný rozvoj, resp. jejího Výboru pro krajinu, vodu a biodiverzitu). Ve snaze vyřešit aktuální a zanedbaný problém sucho a zásobování vodou je zde ale nebezpečí, že zmizí komplexní přístup ke krajině, že pro brzké nalezení řešení obětujeme jiné hodnoty krajiny. Proto by bylo vhodné vytrvale poukazovat i na jiné akutní faktory, které dnes silně ohrožují naši krajinu. Jen tematicky širokou argumentací lze dospět k tomu, aby se konečně prosadila vyvážená meziresortní spolupráce, která je podmínkou pro komplexní a koncepční přístup a směřování k vypracování a přijetí Národní strategie krajiny. Děkuji za letošní konferenci a pevně doufám, že se nad tématem krajina budeme dále potkávat.“

Anna Matoušková, náměstkyně ministra kultury

„Oceňuji, že NTM může být hostitelem této konference. A věřím, že i nadále bude. NTM cítí souvztažnost s architekturou a stavebnictvím, což dokládají nejen naše stálé expozice těchto oborů. Mj. je zde vystaven i vlastně zcela unikátní a první stavební řád a územní plán vypracovaný Karlem IV. pro výstavbu vůbec a zejména Nového města pražského. Jde vlastně o velice aktuální dokument, kde jsou mimo jiné zcela jasně a striktně vymezeny povinnosti stavebníka, lhůty, kdy má se stavbou začít, stejně jako sankce, když poruší stanovené předpisy (včetně nejkrajnější - nekompromisní demolice) a naopak i motivační pobídky, pokud vše splní přesně (například osvobození na 12 let od daní).“

Karel Ksandr, generální ředitel NTM

„Velmi děkuji za pozvání na konferenci. Bylo mi ctí se zúčastnit a být v tak příjemné společnosti. Příprava přednášky byla více radost než práce. Přejí vám, aby i další konference byly stejně úspěšné jako tato.“

Pavel Čížek, starosta Spáleného Poříčí

Karla Šlechtová

Karel Ksandr

HLAVNÍ PARTNER:

PARTNEŘI:

ZÁŠTITA:

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER:

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI:

ORGANIZÁTOR:

KONTAKT:

www.krizovatkyarchitektury.cz

ABF, a.s. | Mimoňská 645/2a | Praha 9 - Prosek

